מו מכו און און און תורבלה; תור – שור, בלה – יער. אין מרחמין עליו – ושפיר עבדת דקטלתיה.

מסיים מחיבתא דיומא לרבנן -- היה

מחזר ושונה להם מה שדרש רצי יוחנן אותו

היום, לפי שריש לקיש תכם גדול היה, ולחתר

ששמעו כולן מפי הרב חוזר ומכוונה בידם.

בדרא קמא – שנע שורות תלמידים

יושנים לפניו זו לפנים מזו. ביסתרקי =

עיניו גדוליס, ומכסין עיניו. פריטא שפתיה

תוספות

– ביון שנפל בידי גוים אין מרחמים עליו

ברור הוא שיקחו, מאחר שהראהו.

אמר: רבה בר בר חנה חלש, על לגביה כוי

אמר: רחמנא או בטולך וכוי. ופריך:

למימרא דרומאי מעלי מפרסאיי אלמא

משמע שאז עדיין היו פרסיים בבבל.

ולכאורה משמע שאותו מעשה היה אחר

מעשה שבכאן؛ ואומר רבינו יצחק:

שהשרים והפקידים היו משתנים, והיו

פעמים מפרסיים ופעמים מיוונים.

השתא יווני נינהו כוי – קשה לרבינו<mark>√</mark>

כלומר, שפיר מיקרי מסור, שדבר

יצחק: דבפרק שני דגיטין (טז,ב)

- נקרעה שפתו על ידי מכה.

תפי״ד נלעו. מסרחי גביניה –

הגוזל ומאביל

חייב. בתרי עיברי נהרא – גוי מלד זה, והעמיר מלד זה. דחי לח יהניה נהליה

- לא מני אנם למשקליה. שותא = מכמורת לדגים או לחיות. לקועיה = לנואריה.

שבר מפרקמו. תוא - חיה, והול שור הבר, כדמתרגם (דברים יד) "תולו וומר" -

גכות

פרק עשירי

פקיע = קשר. חייב – ואף על גב דקאי גוי על גבי הממון, הואיל ונשא ונתן ביד אבל היכא דאוקמיה עילויה מעיקרא – מיקלי קלייה ובחקום שהעמיד אותו.

את הגוי, עליו מתחילה – כאילו כבר שרפון. כלומר, הנזק נגרם על ידי מה שאמר,

וכמו שאמרנו, על אמירה בלבד אינו מתחייב, ומה שעשה אחר כך בידים כבר לא שינה את המצב. איתיביה [הקשה לו] ר׳ אבהו לרב אשי על שיטתו זו ממה ששנינו

_

בברייתא: אמר לו אנס ״הושיט לי

פקיע עמיר (צרור, פקעת תבואה) זה, או

חייב לשלם לבעלים, למרות שהאנס נמצא

ליד הדבר והריהו כבידו, ואין אנו אומרים

שהוא כשרוף. השיב רב אשי: הכא במאי

עסקינן (כאן במה אנו עוסקים) כגון דקאי

בתרי עברי נהרא (שעומדים הנותן והאנס

בשני עברי הנהרן שאם לא היה נותן לאנס

דיקא נמי [מדוייק גם כן] כפירוש זה,

דקתני (ששנה) בברייתא שמצווה אותו

האנס: ״הושיט״ ולא תני [שנה] ״תן״,

משמע שנמצא האנס במקום מרוחק

במקצת. ומסכמים: אכן, שמע מינה [למד

מכאון שכן הוא.

. ועוד מסופר בענין מוסר, ההוא

עלה בי תרי (שהיו רבים עליה שניים).

האי (זה) אמר: דידי (שלי) הוא, והאי

[הה] אמר: דידי [שלי] הוא, אזל חד

מנייהו [הלך אחד מהם] ומסרה לפרהגנא

דמלכא ולפקיד המלכותן, אמר אביי,

יכול לומר: אנא כי מסרי – דידי

מסרי (אני כאשר מסרתי – שלי מסרתי).

שהרי אני טוען ששלי הוא. אמר ליה [לו]

רבא: וכי כל כמיניה (ברשותו) לעשות

כן? אלא אמר רבא: משמתיגן ליה, עד

דמייתי ליה וקאי בדינא ומנדים אנו אותו

את המוסר עד שיביא את המכמורת הזו

חזרה ויעמוד בדין) כדי לברר למי היא

שייכת.

דעוד מסופר בענין מוסר, ההוא גברא

ואדם אחד שהיה רוצה להראות לגוים על

תבו של חבירוז, אתא לקמיה (בא לפני)

רב. אמר ליה ולוז: לא תחוי ולא תחוי

[אל תראה ואל תראה], אמר ליה [לו]:

מחוינא ומחוינא (מראה ומראה אני).

שלא רצה לשמוע לדברי רב. יתיב [ישב] אז רב כהנא קמיה (לפני) רב, וכששמע

שהאיש מתחצף ואינו מקבל את הרין קם

רשמטיה לקועיה מיניה (שמט את צוארו

ממנון במכה והרגו. קרי [קרא] רב עילויה

נעליו] את הפסוק: "בניך עולפו שכבו בראש כל חוצות כתוא מכמר" (ישעיה

נא, כ). וכך למד: מה תוא זה כיון שנפל

של ישראל כיון שנפל ביד גוים – אין

מרחמין עליו, ולפיכך מה שעשה רב

כהנא, כדין עשה. אחר כך אמר ליה [לו]

במכמר –

אין מרחמין עליו, אף ממון

דהוה בעי אחוויי אתיבנא דחבריה

שותא (מכמורת אחת) דהוו מנצו

לא היה הדבר מגיע לו. ומעירים:

אשכול ענבים זה״, והושיט לו

מסורת הש"ס

א. (כעין זה) עייז ו,ב.

שם. מט,א. פסחים יג, ראה ירושלמי ברכות פייב הייח. שם תרומות פייד הייז.

יד. (כעין זה) ביימ פד,א. בייב ט.ב.

טו. (כעין זה) ב״מ פד,ב. פה,א.

נרסות

כגון דקאי יש בכתייי: כגון רקיימי. לפרהגנא יש בכתייי ועוד: לפרהגבנא ויש: לפרהגמוניא.

שמטיה לקועיה מיניה יש בכתיינ: קם רב כהנא שמטיה לקועיה. הוו פרסאי... איכא יוונאי יש

בכתייי ובמקורות: **מלכות** דיוונאי הוו... פרסאי נינהו. מלכותא ואמרי מרדין מרדין בכתייי ועוד

. תסר משפט זה. אוקמיה בדרא יש בכתייי: אותביה בדרא.

דפרטיה שפוותיה יש בכתייי: פריטן סיפוותיה. חזיתו לבבלאה היכי עביד יש

בכתייל: **חזיתון בבלאי היכי** מחכי מאינשי.

> לשוד פרהגנא

מקור המלה הוא כנראה בפרסית parhangdar משלטון העיר. שופט, איש – מרדיו

המלה הוא כנראה מן מקור הפרסית. ויש אומרים שמקורה : בפרסית murdan שפירושו

ביסתרקי מקור המלה הוא כנראה מן הפרסית bistar שמקורה - vistarg בפרסית הבינונית חפץ שטוח ופרוש, ומשמעה

שטיח.

החיים פרסאי ויוונאי

הגרסה העיקרית בענין זה, היא כנראה זו המעמידה את הפרסים היוונים (ראה גרסות ובתוסי).

בזמנו של רב חל שינוי יסודי כממלכה הפרסית. לאחר שבמשד בממכרו הכו שהו שהו שהו שבעון דורות רבים משלו במדינה הפרתים, עלתה לשלטון שושלת חדשה שהיתה (הסאסאנית) מבתינה העיסרית. מפרס תרבותית היו הפרתים (שא עם אירני) מושפעים ביותר מן התרבות היוונית שקדמה להם במקומות מלכותם (ומשום כך במקומות מעכותם המסום כן הם קרויים כאן ״יוונאי״). שיטת השלטון הפרתית היתה מעין-כאשר יאודלית. השלטון זמרכזי היה רופף למדי, והיתה אוטונומיה גדולה מאד, למחוזות שונים (שראשיהם היו לעתים הרובות קראים: מלכים״) והן לקבוצות אתניות ודתיות שונות. מלבד גביית המיסים (והשלטון העליון של המלכים הפרתיים) לא התערבו המרכזיים השלטונות במעט בחייהם הפנימיים של התושבים. והניחו לכל קבוצה לנהל את חייה כרצונה. מצב זה השתנה הרבה עם עליית הפרסים־ השלטוו המרכזי הסאסאוים. בדורות הראשונים היה (בעיקר של שושלת זו) תקיף הרבה יותר וניסה לכפות מערכת תוקים (ולעתים גם דת) אחידה לכל הממלכה. בעוד שבזמן הפרתים היתה הריגתו של אדם ענין רק לקבוצה האתנית־דתית שלו, הרי בזמן הפרסים היה זה נושא שנידון בבתי המשפט של המדינה.

העולם

פרטי שפוותיה

לעתים נולדים ילדים עם מום זה, ולעתים הוא עלול לקרות תאונה עקב יותר מאוחר כסיבות שונות, מאפיינו של מוס וה הוא שזוויות הפה שסועות ורחבות הרבה יותר מאשר באדס רגיל. מום זה גורם שבעליו ייראה תמיד כמחייך (בגלל ההרחבה המדומה של הפה).

טפי״ד מן הצרפתית העתיקה אטפי״ד .שטית – tapid אַכַל הֵיכָא דְּאוֹקְמֵיה עִילָוֵיה מֵעִיקָרָא – מִיקְלֵי קַלְיֵיה. אַיתִיבֵיה רַבִּי אַבֶּהוּ לְרַב אַשִׁי: אָמַר לוֹ אַנָּס ״הוֹשֵׁיט לִי פַּקִיעַ עָמִיר זֶה, אוֹ אֶשְׁכּוֹל עֲנָבִים זֶה״, וְהוֹשִׁיט לוֹ - חַיָּיב! – הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן – ״כְּגוֹן דְקָאֵי בִּתְרֵי עֶבְרֵי נַהֲרָא. ״ּדַּיְקָא נַמִי, דְּקָתָנֵי ״הוֹשֵׁיט״ וְלָא תְּנֵי ״תֵּן״, שָׁמַע מִינַּה.

ד הַהוּא שוּתַא דַהַווּ מִנְצוּ עֵלָה בֵּי תְרֵי, הַאי אֲמַר 🗖 יְדִידִי הוּא״ וְהַאי אֲמַר ״וִידִי הוּא״, אֲזַל חַד מִנַּיִיהוּ

וּמְסָרָהּ לְפַרְהַגְנָא דְּמַלְכָּא, אֲמַר אַבַּיֵי: יָכוֹל לוֹמַר: אֲנָא כִּי מַסִרִי הִידִי מַסִרִי. אַמַר לֵיהּ רָבָא: וְכָל כְּמִינֵיהּ? אֶלָא אַמַר רָבָא: מְשֵׁמְתִּינֵן לֵיה, עַד דְּמַיְיתֵי לֵיה וְקָאֵי בְּדִינָא. ָ הַהוּא גַּכְרָא דַּהְוָה כָּצֵי אַחֲווּיֵי אַתִּיכְנָא דְתַכְויה,

אַתַא לְקַמֵּיה דְּרַב, אַמַר לֵיה: לָא תַּחֲוֵי וְלָא תַּחֲוֵי, אַמַר לֵיה: מַחָוֵינַא וּמַחָוֵינָא. יָתֵיב רַב כָּהַנָא קַמֵּיה דְרַב, שַׁמְטֵיה לְקוֹעֵיה מִינֵּיה. קָרֵי רַב עִילָוֵיה: ״בָּנַיִך עַלְפוּ שַׁכִבוּ בִּרֹאשׁ כֵּל חוּצוֹת כִּתוֹא מִכִמָר״, מַה תּוֹא זֶה כֵּיוָן שַׁנַּפַל בַּמָּכִמָר אֵין מִרַחֲמִין עָלָיו, אַף מָמוֹן שֶׁל יִשְׂרָאֵל ַכֵּיוַן שֶׁנַפַל בִּיַד גּוֹיִם אֵין מְרַחֲמִין עָלָיו. אֲמַר לֵיה רַב:

כָּהַנָא, עַד הָאִידָנָא הָווּ פַּרְסָאֵי דְלָא קָפְדִי אַשְׁפִיכוּת דָמִים, וְהָשְׁתָּא אִיכָּא יְוָונָאֵי דְקָפְדוּ אַשָּׁפִיכוּת דַּמִים ואָמָרִי ״מְרָדִין מְרָדִין״, ״קוּם סַק לְאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל, וְקַבֵּיל אֲלָךְ דְּלָא תִקְשֵׁי לְרַבִּי יוֹחָנָן שְׁבַע שְׁנִין. אָזֵיל אַשְׁפַחֵיהּ לְרֵישׁ לְרָישׁ דְיָתֵיב וְקָא מְסַיֵּים מְתִיבְתָּא דְיוֹמָא לְרַבָּנַן, אֲמַר לְהוּ: רֵישׁ לָקִישׁ הֵיכָא? אֲמַרוּ לֵיהּ: אַמַּאי? אֲמַר לְהוּ: הַאי קוּשְׁיָא ןהַאי קוּשְׁיָא, וְהַאי פִּירוּקָא וְהַאי פִּירוּקָא. אֲמַרוּ לֵיהּ לְרֵישׁ לָקִישׁ. אֲזַל רֵישׁ לָקִישׁ אֲמַר ַלֵיהּ לְרַבִּי יוֹחָנָן: אֲרִי עָלָה מִבָּבֶל, לְעַיֵּין מָר בִּמְתִיבְתָּא דִּלְמָחָר. לְמָחָר אוֹתְבוּהּ בְּדָרָא קַמָּא קַמֵיה דְרַבִּי יוֹחָנָן, אֲמַר שְׁמַעְהְתָא וְלָא אַקְשֵׁי, שְׁמַעְהְתָא וְלָא אַקְשֵׁי, אַנְחַתֵּיה אַחוֹרֵי שָׁבַע דְרֵי עַד דְאוֹתְבֵיה בְּדָרָא בַּתְרָא. אֲמַר לֵיה רַבִּי יוֹחָנָן לְרַבִּי שִׁמְעוֹן בָּן לָקִיש: אֲרִי שֶׁאָמַרְתָּ נַעֲשָׂה שׁוּעָל! אֲמַר: יְהָא רַעָּוָא דְּהָנֵי שְׁבַע דְּרֵי לֶהֶווּ חִילוּף שְׁבַע שְׁנִין דַאֲמַר לִי רַב. קָם אַפַּרְעֵיה, אֲמַר לֵיה: נְהֲדַר מָר בְּרֵישָׁא, אֲמַר שְׁמַעְתָּא וְאַקְשֵׁי, אוֹקְמֵיהּ בְּדָרָא קַמָּא, אֲמַר שְׁמַעְהְּתָא וְאַקְשֵׁי. רַבִּי יוֹחָנָן הֲוָה יְתֵיב אַשְׁבַע בִּסְתַּרְקֵי, שַׁלְפִי לֵיה חֲדָא בִּסְתַּרְקָא מִתּוּתֵיה, אֲמַר שְׁמַעְתְּתָא וְאַקְשֵׁי לֵיה, עַד דְשַׁלְפֵי לֵיה כּוּלְהו בּסְהַרְקֵי מִתּוּתֵיה עַד דְיָתֵיב עַל אַרְעָא. רַבִּי יוֹחָנָן גַּכְרָא סָבָא הֲזָה וּמַסְרְחִי גְּבִינֵיה, אָמַר לְהוּ: דְּלוּ לִי צֵינֵי וְאֶחְזְיֵיה, דְּלוּ לֵיה בְּמַכְחַלְתָא דְּכַסְפָּא, חֲזָא דִּפְרָטֵיה שָׂפְוָותֵיה, סָבַר אֲחוּך קָמְחַיֵּיך בֵּיה, ״חֲלַשׁ דַּעְמֵיה וְנָח נַפְשֵׁיה. לְמָחָר אֲמַר לְהוּ רַבִּי יוֹחָנָן לְרַבָּנַן: חַזֵיתוּ לְבַרְלָאָה הֵיכִי עָבֵיד? אֲמַרוּ לֵיה: דַּרְבֵּיה הָכִי. עַל לְגַבֵּי מְעַרְתָּא, ™חֲזָא דַּהְוָה

רב לרב כהנא: כהנא, עד האידנא הוו פרסאי דלא קפדי אשפיכות דמים (עד עכשיו היו שליטים פרסיים שלא היו מקפידים על שפיכות דמיםן, והשתא איכא יוונאי דקפדו אשפיכות דמים וועכשיו יש יווניים שמקפידים על שפיכות דמיםן ואמרי "מרדין, מרדין" [ואומרים: "רצח, רצח"] ויאשימוך על מה שעשית בהריגה, קום סק לארעא [עלה לארץ] ישראל, וקביל עלך [וקבל עליך] שלא תקשי [תקשה] לר׳ יוחנן החי בארץ ישראל שבע שנין (שבע שנים) ומספרים: אזיל (הלך) רב כהנא, ובארץ ישראל אשכחיה לריש לקיש דיתיב וקא מסיים מתיבתא דיומא לרכנן נמצא את ריש לקיש כשהוא יושב וחוזר ומסכם את ישיבת היום לחכמים], אמר להו נלהםן רב כהנא: ריש לקיש היכא נהיכן הואן? אמרו ליה נלון: אמאי ן מדועון: אמר להו נלהם) רב כהנא בלי לשמוע את הדרשה: האי קושיא והאי קושיא, והאי פירוקא והאי פירוקא נזו קושיה חו קושיה, וזה תירוצה וזה תירוצה. שמפני חריפותו וידיעתו כיוון לכל מה שנידון בבית המדרש. אמרו ליה (לו) לריש לקיש שהגיע אדם גדול בתורה. אזל (הלך) ריש לקיש אמר ליה (לו) לר יוחנן: ארי (כינוי לאדם גדול) עלה מבבל, לעיין מר במתיבתא דלמתר (שיעיין אזוני בדברים שיאמר בישיבה מחרן כדי שלא יבוש מפני אדם גדול זה. למחר אותבוה בדרא קמא קמיה (הושיבו אותו בשורה הראשונה ממש לפנין ר׳ יוחנן, אמר ר׳ יוחנן שמעתתא (שמועה) ולא אקשי (הקשה) רב כהנא דבר, כפי שהורה לו רב, אמר ר׳ יוחנן שמעתתא (שמועה) נוספת ולא אקשי (הקשה), אנתתיה אחורי שבע דרי (הוריד אותו אחורנית משורה לשורה שבע שורותן עד דאותביה בדרא בתרא נעד שהושיב אותו בשורה האחרונה), משום שסבר שאין הוא תלמיד חכם המבין מספיק כדי לשאול ולברר את הדברים. אמר ליה (לו) ר׳ יוחנן לר׳ שמעון בן לקיש: ארי שאמרת נעשה שועל: שמתברר שאינו אדם גדול. אמר רב כהנא בליבו: יהא רעוא דהני (רצון שאותן) שבע דרי (שורות) שהורידוני להוו ותהיינהן חילוף תמורת אותן שבע שנין (שנים) שאמר לי רב שלא אקשה בהן לר׳ יוחנן. קם אכרעיה (עמד על רגליו), אמר ליה (לו) לר׳ יוחנן: נהדר מר ברישא נשיחזור אדוני מתחילת דרשתון, אמר שמעתתא ואקשי (אמר שוב את השמועה והקשה) רב כהנא, אוקמיה בדרא קמא (העמידו, הושיבו אותו שוב בשורה הראשונה). אמר ר׳ יוחנן שוב שמעתתא ואקשי (שמועה והקשה לו רב כהנא). ומספרים, ר׳ יוחנן הוה יתיב אשבע בסתרקי (היה יושב על שבעה כרים) כדי שייראה לכל, אמו הידרות שוב שהמומא ההקס (שהתה החושה הדב כומה מספו שלא יכול היה לענות, הראה שהוא מקטין עצמו בפניו, שוב אמר ר׳ יוחנן שמעתתא שלפי ליה חדא בסתרקא מתותיה (הורידו לו מצע אחד מתחתיו) שמשום שלא יכול היה לענות, הראה שהוא מקטין עצמו בפניו, שוב אמר ר׳ יוחנן שמעתתא ואקשי ליה (שמועה והקשה לו רב כהנא). עד דשלפי ליה בולהו בסתרקי מתותיה עד דיתיב על ארעא (שהורידו לו את כל המצעים מתחתיו עד שנשאר יושב על הארץ]. ומספרים, ר׳ יוחנן גברא סבא הוה ומסרחי גביניה (אדם זקן היה והיו גביני עיניו יורדים למטה) עד שלא היה יכול לראות לפניו היטב, אמר להו (להם): דלו [הגביהו] לי את עיני ואחזייה [ואראה אותו] את האדם הגדול הזה, דלו ליה במכחלתא דכספא [הרימו לו את גביניו במכחול של כסף]. חזא דפרטיה שפוותיה [ראה אותו שהיו שפתיו פרודות. פשוקות] כאילו היה מחייך, ולכן סבר ר׳ יותנן: אתוך קמחייך ביה [מחייך צוחק הוא עליו]. חלש דעתיה [חלשה דעתו] של ר׳ יוחנן, ועל ידי הקפדתו גרם שנח נפשיה [נפטר] רב כהנא מפני הקפדה זו. למחר אמר להו [להם] ר׳ יוחנן לרבנן [לחכמים]: חזיתו לבבלאה היכי עביד [ראיתם את הבבלי איך הוא עושה) שלא זו בלבד שהקשה עלי אלא גם עמד וצחק בפני! אמרו ליה (לו): דרכיה הכי (כך דרכו) כך עשויות פניו שהוא נראה כצוחק, אבל באמת הוא לא צחק. שמע ר' יוחנן והתחרט מאד על מה שגרם, על לגבי מערתא (נכנס לתוך המערה של קבורה) שבה הניתו את רב כהנא, חזא דהוה (ראה אותו שהיה)

עיונים

היכא דאוקמיה עילויה שכיון שהממון נמצא ברשותו של האנס, הרי לגבי הבעלים הריהו כאילו ארד לגמרי ונשרף, שהאנס יקחנו לעצמו. ומשום כך אם לאחר מכן עשה בו ארם מישראל מעשה בפועל להוליכו – לא עשה דבר שיש לו משמעות מבחינת הדין. שותא רשיי וריח מפרשים: מכמורת, מלכודת (כמו שחת, והחיית נשמטה). והראביר (כשטמיק)

שוות השירות המשירה מבושים. מכמות מיכוחת כמו שור לשיר שור בשירות השירות שורים. מפרש שחייה אמרושת גדולה, ויש מפרשים שהוא ענין של עסק (ריב). שמטות לקועות ששמט צווארו ושבר מפרקתו והרגו. ודבר זה עשה כדין, משום שהמוסרים הם שמטון לקופות בכלל אלה שמורידים ואין מעלים. וראה ביאורח ההלכהי שכן כתבו הפוסקים שאף בזמן הוה שאין ריני מיתה נוהגים, מכל מקום דנים את המוסרים והורגים אותם בכל מקום. וכן עשו בקהילות ישראל בכל הדורות. כי המוסר מסכן את שלום הקהילה היהודית כולה, וגורם לא רק להפסד ממון אלא לצרות מרובות לכל, והוא בגדר "רודף".

אלא לצרחת מרובות לכל, והוא בגדר "רחף". אין מרחמון עלוו כתבו בתוסי שביון שהראה – ודאי לא יחוסו עליו וירציאו מידו את כל הממון. הרא"ש מוסיף שאין מרחמים עליו אין בוונתו רק על הממון, אלא כיון שנעשה אדם מסויים מישראל קרבן לעלילות הגויים שוב לא ירחמו עליו, ויוסיפו ויציקו לו עד מוות. קבול עלך דלא תקשו המהרשיא מסביר שגזר עליו מעין תשובה, לא על ההריגה, אלא על

שהורה בפועל הלכה במקום רבו. ומשום כך אמר לו שיקבל עליו לא להקשות על רבו בארץ

ישראל, אף במקום שאינו הוראה. ובעיון יעקב כתב שדרך תלמידי חכמים בארץ ישראל היתה בנעימות ולא היו מרבים להקשות, מה שאין כן בבבל. ורצה שינהג וילמד דרכי ארץ ישראל.

אורה ההלכה

משמתנן ליה וכו' בעלי דין שהיתה ביניהם מריבה על קרקע או מיטלטלים, שבל אחד אומר שהיא שלו, ועמד אחד מהם ומסרה ביד אנס – מנדים אותו עד שיחזיר את הדבר לכמות שהיה ויסלק את האנס, ויעשו דין בישראל. וכדברי רבא. ונחלקו אם יש לאדם זה דין מוסר, או שאומרים שכיון שנתכוון רק להוציא את שלו אין לו דין מוסר (רמיא בשם מרדכי, וראה ש״ך). (רמב״ם שם ה״ה, שו״ע שם סעיף ה).

שמטוה לקועיה אפילו בומן הזה שאין רנים דיני נפשות מותר להרוג את המוסר. ואין חילוק בין המוסר גופו שלטיה לקועיה אפילו בומן הזה שאין רנים דיני נפשות מותר להרוג את המוסר והעז פניו ואמר המוסר גופו שלא ימסור והעז פניו ואמר שימסור, ומי שאי אפשר להתרות בו אינו צריך התראה (מ״מ). וכתבו שאם אפשר לגרום שלא ימסור על ידי שיפגמו באחר מאיבריו אסור להמיתו (מרדכי בשם תשובות מהרים). (רמבים שם ה״י. שו״ע שם סעיף י).

מסורת הש"ס א. ראה ירושלמי ברכות פייב הייח. ב. סוכה מד,א. וראה גיטין פד,א. ג. בייק ק,א (ושם סומנו מקבילות). כתובות פו,א. **ה.** ראה בייק סב,א. צח,ב. ,**д**,Е בכורות כח,ב. ו. שם קטז,ב. ראה קדושין ח,ב. ס,ב. פא,ב. סנהדרין עד,א. **ה.** ראה בייק צג,א.

גרסות

פתח פומיך יש בכתייי: פתח דלת. ניהליה יש רתמי בכתייי: רחמי עליה ואחייה ותריץ ויתיב שיילי ר׳ יוחנן כל קושייאתא דהוו ליה פריק ליה. אמר ליה קום בהדאי. אמר ליה אי מצית לא מצינא. **ליתי מר בהדן** יש בכתייי ועוד: **ניתי מר לבי** מדרשא.

רחמי דתו לא שכיבנא – אוקמיה יש בכתייי: רחמי עילואי דתו לא שכיבנא אזילנא בהדך. אמר ליה אמר הואיל לא מצינא. והשתא חליף שעתא מאן דחליף חליף.

תייריה ואוקמיה בכתייי ועוד חסרות מלים אלה. דילכון אמרי ויש שגרסו: דילכון דילכון אמר. אלא יש כתייי ועוד שמלה זו

חסירה בהם.

לשוד

עכנא

גולמי.

ארמית של המלה צורה היוונית ἔχις (אכ שמשמעה – צפע, נחש. (אכיס) מציאותו של נחש במקום זה אינה כולה בדרך הטבע, אינה כולה בדרך הטבע, ונאמרו בענין זה כמה הסברים על דרך הרמז והסוד. מטכסא מלה זו היא המלה היוונית (מטאקטא) μέταξα

שמשמעה משי, בפרט משי

הדרא ליה עכנא [מטובב על ידי נחש] שזנבו בפיו, אמר ליה [לו]: עכנא, עכנא [נחש, נחש], פתח פומיך [פיך] ויכנס הרב אצל תלמיד, ולא פתח הנחש. אמר לנחש: יכנס חבר אצל חבר, ולא פתח. אמר: יכנס תלמיד אצל הרב, ואז פתח ליה [לו] הנחש ונכנס, בעא רחמי ואוקמיה [ביקש ר׳ יוחנן רחמים, התפלל על רב כהנא והקימו לתחיה]. אמר ליה [לו] ר׳ יוחנן: אי הוה ידענא דדרכיה דמר הכי לא חלשא דעתי ואילו ידעחי שדרכו של אדוני כך, שכך מראה פניו, לא היתה נחלשת דעתין, **השתא ליתי מר** בהדן [עכשיו שיבוא אדוני איתי] ויצא מן המערה, אמר ליה [לו]: אי מצית למיבעי רחמי דתו לא שכיבנא -

הגוזל ומאביל

אזילנא [אס יכול אתה לבקש רחמים להתפלל ששוב לא אמות – אלך איתך], ואי ואםן לא – לא אזילנא ואלדן. ומספרים, הואיל וחליף שעתא חליף (ועברה השעה עברה) וכבר קם. תייריה, אוקמיה (העיר אותו ר׳ יוחגן, העמיד אותון שייליה כל ספיקא דהוה ליה ופשטינהו ניהליה (שאל אותו ר׳ יוחנן כל הספיקות שהיו לו ופתר אותם לו]. ומסכמים, היינו [זהו] שאמר ר' יוחנן בכמה מקומות: דילכון אמרי, דילהון **היא** (מה שאני אומר שלכם, שלהם של בני בבל היא], שהם הדברים שלמד מרב כהנא באותו זמן.

ועוד בענין מציל עצמו 🗙 בממוז דאחוי חבירו, מסופר: ההוא אמטכסא [אדם אחד שהראה לגוי על המשין של ר׳ אבא, יתיב וישבן ר׳ אבהו ור׳ הנינא בר פפי ור׳ יצחק נפחא ודנו בדינו של אותו אדם, ויתיב [וישב] ר׳ אילעא גבייהו [אצלם], סבור לחיוביה מהא דתנן (סבורים היו לחייב אותו מזו ששנינו]: דן את הדין וטעה, זיכה את החייב וחייב את הזכאי, טימא את מה – הטהור וטיהר את הטמא שעשה עשוי שפסק הדין הוא פסק, וישלם הדיין את מה שטעה מביתו, כלומר מממונו, הרי שעל פי דיבור בלבד של הדיין הוא מתחייב לשלם. אמר להו [להם] ר׳ אילעא, הכי [כך] אמר רב: והוא שנשא ונתן הדיין ביד. אבל אינו חייב אם רק פסק הלכה בדיבור. כיון שכך היו צריכים לפטור את האיש, אמרי ליה [אמרו לו] לר׳ אבא: אם ברצונך שישלם לך אותו אדם את נזק המשי שגרם לך, זיל לגבי [לך אצל] ר׳ שמעון בן אליקים ור׳ אלעזר בן פדת, דדייני דינא דגרמי (שהם דנים גם דיני גורמים לנזק] ולא רק נזק שעושה בעצמו,

ולדעתם גם במקרה כזה משלם המזיק. אזל לגבייהו, חייביה ממתניתין [הלך אצלם, וחייבו את האיש ההוא מתוך משנתנו], ששנינו בה: אם מחמת הגזלן – חייב להעמיד לו שדה אחר, ואוקימנא והעמדנו. הסברנו זאתן במקרה דאחוי אחוויי (שרק הראה את הדבר) למציקים. משמע שיש מקור במשנה שאפילו על גרם כזה של נזק חייב לשלם.

ועוד מסופר, ההוא גברא דהוה מפקיד ליה כסא דכספא נאדם אחד שהיתה מופקדת בידו כוס כסף], סליקו גנבי עילויה (באו גנבים עליו, לביתו), שקלה יהבה להו [לקח את הכוס ונתן אותה להם], אתא לקמיה [בא הדין לפני] רבה, פטריה (ופטר אותו את האיש). אמר ליה (לו) אביי: הלא האי (זה) מציל עצמו בממון חבירו הוא, ועליו לשלם לחבירו! אלא אמר רב אשי: בדין זה חזינן [רואים אנו], אי איניש אמיד [אם אדם עשיר] הוא בעצמו – אדעתא דידיה אתו [על דעתו שלו באו] שממנו באו לגנוב והוא באמת מציל עצמו בממון חבירו,

הדרא ליה עכנא - נחש גדול עשה עלמו כגלגל, ומקיף את פי המערה, ונותן זגנו לתוך פיו ואין אדם יכול ליכנס. פתח פיך – הרחיני פתחיך להסיר זנניך מפיך, ועשה פתח ליכנס. אי מצית למבעי רחמי דתו לא שכיבנא – אי אקשינא הָדְרָא לֵיה עַכְנָא. אֲמַר לֵיהּ: עַכְנָא עַכְנָא, פִּתַח פּוּמֵיך

וְיִפְגַס הָרַב אֵצֶל תַּלְמִיד, וְלָא פְּתַח. ״ִיִכָּגַס חָבֵר אֵצֵל חָבִר״, וְלָא פְּתַח. ״ִיִבָּגֵס תַּלְמִיד אֵצֵל הָרַב״, פִּתַח לֵיהָ, בּעָא רַחֲמֵי וְאוֹקְמֵיהּ. אֲמַר לֵיהּ: אִי הְוָה יָדַעֲנָא דְדַרְפֵיה דְמָר הָכִי לָא חָלְשָׁא דַּעָתִי, הָשִׁתָא לֵיתֵי מַר בַּהֲדַן, אֲמַר לֵיהּ: אִי מָצֵית לְמִיבִעֵי רַחֲמֵי דְתוּ לָא שָׁכֵיבְנָא – אָזֵילְנָא, וְאִי לָא – לָא אָזֵילְנָא, אהוֹאָיל וְחָלֵיף שַׁעְתָא חָלֵיף. תִּיְירֵיה, אוֹקְמֵיה, שֵׁיִילֵיה כָּל סְפֵיקָא דַּהְוָה לֵיה וּפָשְׁטִינְהוּ נִיהֲלֵיה. הַיִינוּ יּדָאָמַר ַרַבִּי יוֹחָנָן: הִּילְכוֹן אָמְרִי, הִילָהוֹן הִיא.

פרק עשירי

הַהוּא דְאַחֵוֵי אַמְטַכָּסָא דְרַבִּי אַבָּא, יַחֵיב רַבִּי אַבָּהוּ 🗙 וְרַבִּי חֵנִינָא בֵּר פַּפִּי וְרַבִּי יִצְחָק נַפָּחַא וְיַהֵיב רַבִּי אֵילְעַא גַּבַּיִיהוּ, סְבוּר לְחֵיוּבֵיה מֵהַא דְתָנַן : יוּדן אֵת הַדִּין, זִיבָּה אֶת הַחַיָּיב וְחִיֵּיב אֶת הַזַּפַּאי, טִימֵא אֶת הַטָּהוֹר ַוְטִיהֵר אֶת הַטָּמֵא – מַה שֶׁעָשָׂה עָשׂוּי וִישַׁלֵם מְבֵּיתוֹ, אַמַר לְהוּ רַבִּי אֶילִעָא, הָכִי אָמַר רַב: וְהוּא שֵׁנַּשָּׂא וְנַתַן 'אַמַר לְהוּ בַּיָּד. אָמְרִי לֵיה: זִיל לְגַבֵּי דְרַבִּי שָׁמְעוֹן בֵּן אֵלְיָקִים וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן פְּדָת, יּדְדָיְינֵי דִּינָא דְגַרְמֵי. אֲזַל לְגַבֵּיְיהוּ, חַיִּיבֵיה מִמַּתִנִיתִין: יאָם מֵחַמַת הַגַּזִלַן – חַיַּיב לְהַעֵּמִיד לוֹ שָׂדֶה אַחֵר, וְאוֹקִימְנָא דְאַחֲוֵי אַחֲווּיֵי.

הַהוּא גַּבְרָא דַהֲוָה מִפְקִיד לֵיה כָּסָא דְכַסְפָּא, סְלִיקוּ 🗖

גַּנְּבִי עִילָוֵיה, שְׁקַלָה יְהֲבָה לְהוּ, אֲתָא לְקַמֵיה דְּרַבָּה, פְּטָרֵיה. אֵמַר לֵיה אַבַּיֵי: הַאי ימַצִּיל עַצְמוֹ ַבְּמָמוֹן חֲבֵירוֹ הוּא אָלָא אֲמַר רַב אַשִׁי: חָזֵינַן, אִי – אִינִישׁ אֲמִיד הוּא – אַדַּעְתָּא וּיִדֵיהּ אָתוּ, וְאִי לָא אַדַּעָתַא דְּכַסְפַּא אַתוּ.

הַהוּא גַּבְרָא דַהַוָה מִפָּקִיד גַּבֵּיה אַרְנָקָא דְפִדִיוֹן שָׁבוּיִים, ַסְלִיקוּ גַּנְּבֵי עִילָוֵיה, שְׁקַלָה יְהַבָה נִיהֲלַיְיהוּ, אֲתָא לְקַמֵּיה דְּרָבָא, פְּטָרֵיה. אֲמַר לֵיה אַבֵּיֵי: וְהָא מַצִּיל עַצְמוֹ בְּמָמוֹן חֲבֵירוֹ הוּא יַ אֲמֵר לֵיה: אֵין לִךְ פִּדִיוֹן שִׁבוּיִים גָּדוֹל מְזֶה.

כלומר מנהג של נביאים. ופריך אמאי דקאמר התם לעיל: תסתיים דרבי יוחנו דאמר יסוד נביאים היא – והאמר רבי יוחנן: דילכון אמרי דילהון הוא, ולשון יידילהון״ משמע ליה מנהג נביאים ולא יסוד נביאים. וכן צריך לומר ב״המגרש״ (גיטין פד,ב) גבי ההיא דאמר רבי יוחנן: דילכון אמר הואיל וקנאתו להתגרש בו. שלתלמידיו מבבל היה אומר כן על רב כהנא. ובקונטרס פירש שם דלחזקיה רבו שהיה חולק שם עליו היה אומר כן. ואין נראה [לומר] שבשעה שלמד רב כהנא לפני רבי יוחנן היה רבי יוחנן ראש ישיבה, בעוד שרבו חזקיה היה בחיים.

(נשא ונתן ביד חייב, און אדעתא דכספא אתו – ואף על גב דאמר לעיל: נשא ונתן ביד חייב, אומר רבינו יצחק: דשאני שומר, שלדעת כן הפקידוהו – שיציל עצמו בו אם

יבואו עליו אדעתא דכסא דכספא. אין לך פדיון שבויים גדול מזה – אף על גב דמשמע דהוי אמיד, מדלא

ואי [ואס] לא עשיר הוא – אדעתא דכספא אתו [על דעת כוס הכסף הזו באו] וכיון שלשם כך באו, נמצא שלא הציל עצמו בממון זה. ועוד מספרים, ההוא גברא דהוה מפקיד גביה ארנקא (אדם אחד שהיה מופקד אצלו ארנק) של כסף צדקה שהקדישו לפדיון שבויים, סליקו גנבי עילויה (באו גנבים עליו לביתון. שקלה יהכה ניהלייהו נקחו את הארנק נתן אותו להםן, אתא לקמיה נבא הדין לפנין רבא, פטריה נופטר אותון אמר ליה נלון אביי: והא [והרי] מציל עצמו בממון חבירו הוא אמר ליה [לו]: אין לך פדיון שבויים גדול מזה, שהרי פדה עצמו מנזקים או ממיתה על ידי הכסף שהופקד לצורך זה.

עיונים

הדרא ליה עכנא כיוצא בזה מסופר גם על מערת הקבורה של ר׳ אלעזר בר׳ שמעון (ראה ב״מ פד,ב. פה,א). ויש שהסביר על דרך הרמז, שהנחש, שהוא סמל הרע (כנחש הקרמוני) נעשה מגן ושומר על הצדיקים, שלא חטאו בחייהם, לאחר מותם (בן יהוירע).

דתו לא שביבנא פירש רש״י: הבטח לי שאם אחזור לבית מדרשך לא תקפיד עלי עוד פעם שלא אמות שוב כמו בפעם זו. ובפשטות נראה שאמר שכיון שסבל פעם אחת יסורי מוות, לא היה רוצה לחזור ולמות פעם נוספת (וראה בהמשך דברי רש״י).

הואיל וחליף שעתא כלומר, הואיל ועברה השעה ונשתנה גזר דינו שלא ימות – אם כן חלפה שעתו, ויאריך ימים לאחר מכן. וראה ברש״י. דילכון אמר וכו׳ רש״י מפרש כך: ״דילכון אמרי״ – אני אמרתי שהתורה היא שלכם, של

בני ארץ ישראל. ומצאתי כי "דילהון היא" – שלהם, של בני בכל היא. אבל הר״ח אומר כי דברים אלה מתייחסים לנושא מסויים (הלכות ערבה) שאמר ר׳ יוחנו לתלמידיו בני בבל (שרבים מתלמידיו היו מבבל): "דילכון אמר" = שלכם, בבלי כמותכם, אמר כך "דילהון היא" – שלהם, מדברי סופרים, היא הלכה זו, ואין צריך לחפש לה מקור בתורה. וכן פירש ר״ת בספר הישר. ומכאן רואים שלמר ר׳ יוחנן מרב כהנא דברים שונים. וראה בתוס׳ ד״ה דילכון.

וישלם מכיתו שרצו להוביח שיתחייב אדם על נזקיו שעשה על ידי דיבור ולא במעשה בפועל. ולכאורה ראיה היא מן הדיין, שאף שרק אמר פסק הלכה, מכל מקום מתחייב אם טעה (רש״י). אדעתא דכספא ושאלו בתוס׳: הרי אמרו שאם נשא ונתן ביד חייב, ומדוע פטור אף שאינו מציל עצמו בממון חבירו? ותירצו כי כל שומר מפקידים דבר בירו על דעת שאם יקרה אונס שיוכל לתת את החפץ כדי שלא יבואו עליו. ובאמת היו שהסיקו מכאן (והיא דעת רה״ג – רעוד) שבכל מקום שיש אונס, אפילו נשא ונתן ביד פטור. ויש שהשיבו שכאן היתה ידי הגנבים שולטת, וכדלעיל (בעמ׳ א. רשב״א), או שכאן היתה סכנת נפשות (ראב״ד).

אין לך פריון שבויים וכו׳ בתוס׳ כתבו שאף שמשמע שהיה אדם זה אמיד, ולא באו עליו משום הכסף המופקד בידו, מכל מקום כיון שלא היה לו דבר אחר לתת לגזלנים באותה שעה הרי קיים בעצמו פריון שבויים. ואילו רבינו יונתן סבור שהיה זה גבאי צדקה, אבל היה איש עני, ובאו עליו לשדוד דווקא כסף זה. וכתב הרשב״א שצריך לומר שכאן מדובר שהיה זה כסף שהופקר עבור פדיון שבויים בכלל, ונמצא שאף הוא כלול ביניהם. אבל אם היה הכסף מוקדש לפריון שבויים מסויימים – הרי הוא ככספם של אחרים ואסור היה לו לתת אותו. וראה מה שתמה הרשב״א כאן, ובשטמ״ק.

אורח ההלכה

חזינן אי איניש אמיד וכו׳ מי שהיה בידו פקדון ובאו עליו גנבים וקדם ונתן להם את הפקדון כדי להציל את עצמו. אם היה אדם אמיד – חייב, שמן הסתם באו עליו הגנבים בגלל עושרו. ואם אינו אמיד, חזקה שמשום הפקדון באו – ופטור. ונחלקו אם פטור זה הוא רק באופן שהפקדון נמצא במקום שאם יחפשוהו הגנבים ימצאוהו בנקל, או שמא אף באופן שלא ימצאוהו לולא שיביאנו להם בעצמו (הרב המגיד בשם רשב״א וכרעת הרמב״ם. וראה ש״ך). (רמב״ם ספר משפטים הלכות שאלה ופקדון פ״ה ה״ב. שו״ע חו״מ רצב, ח).

אין לך פדיון שבויים גדול מזה מי שהפקידו אצלו מעות של צרקה או פדיון שבויים ובאו עליו גנבים והציל עצמו במעות הללו – פטור, שאין לך פדיון שבויים גדול מזה. ואם באותה שעה היו בידו מעות אחרות ובכל זאת מסר את המעות הללו – הרי זה חייב. ואם אינם בידו באותה שעה, אפילו שישנם במקום אחר – פטור (סמ״ע). ודווקא כאשר היה הכסף מונח בידו עבור פדיון שבויים סתם. אבל אם מונח בידו עבור פדיון שבויים מסויימים (ולכל אחד מיועד סכום קצוב לפדיונו. מימ וראה כס״מ) – חייב. (רמב״ם שם ה״א. שו״ע שם סעיף ט. שם שא, ז).

- לך, סולינה בהדך והעמוד הללך בבית המדרש. ואי לא הואיל וחליף שעתא ואתרחיש ניסא – חליף, ולא אלך עוד עמך, שמא הכעום עלי ואמות עוד פעם אחרת. אלא אלך לציתי חי, ולא אעמוד עוד אללך פן אמות פעם אתרת. ואית דמפרש: הואיל וחליף שעתא, והבלתי לער מיתה – לא אקבל עוד פעם אחרת לילך מכאן. ובפסחים (מט,ה) מוכה שהלך לביתו, דחמר רב כהנא: אי לאו דנסיבנא כהנתא — לאו אנא גלאי. אמרי ליה: והא למקום תורה גלית! המר ליה: להו הנה גלהי כדגלו שהר אינשי, שהרי לא בעבור מקום תורה גליתי אלא מאימת מלכות ברחתי. אלמא: בתר הכי חי הוה. ועוד אמרינן בברכות ירושלמי דפגע ציה ההוא גברא אמר ליה: מאי עביד בשמיא? כלומר; שליעג עליו שהיה מת וחיה. אמר ליה: גזר דיניה דההוא גברא מחתם, ומת ההוא גברא. פגע ביה אחרינא. אמר ליה הכי נמי, ומית. אתי לקמיה דרצי יוחנן, אמר ליה: בר איניש דאמיה מבסרא ליה ואנתתיה דאבוה מיקרא כו׳. תייריה = הקינו משנחו. אמר ליה דילכון אמרי – שלכם הייתי אומר, תורה של בני ארץ ישראל היא. דילהון היא – של בני נכל. מטכסא = תכשיט משי. וישלם מביתו – דאדנורא בעלמא חייב. שנשא ונתן ביד --- ונכולס מפרש שנשה ונתן ביד ב״חחד דיני תמונות״ בסנהדרין. אמיד = עשיר.

בבא קמא

תוספות

דילכון אמרי דילהון הוא – פירש **דילכון**

הקונטרס: התורה היא של בני בבל. וקשה: בפרק יילולב וערבהיי (סוכה מד,א) גבי הא דקאמר: ערבה יסוד נביאים היא ושכחום וחזרו ויסדום, ופריך: מי אמר רבי יוחנן הכי! והאמר רבי יוחנן: דילכון אמרי, דילהון הוא. ופירש בקונטרס: אלמא לא שכחוה בגולה. ומאי פירכא היא! וכי מפני שהיו בעלי תורה אין יכול להיות ששכחו תורת ערבה! ועוד: בכמה דוכתין אמר: שכחום וחזרו ויסדום, ולא פריך עלה הכיי ואומר רבינו תם כפירוש רבינו תנגאל: שלתלמידיו מבבל שהיו בפניו היה מדבר,

והכי קאמר: דילכון אמרי – רב כהנא

שהיה שלכם, אמר שערבה דילהון הוא

PERSONALITIES

Rav Kahana – דָּב פְּהֲנָא). There were several Sages with this name, but here the reference is to Rav Kahana, disciplecolleague of Rav. Rav Kahana was born in Babylonia during the first generation of *amora'im*. When Rav came to Babylonia, Rav Kahana, who was already a Torah luminary despite his young age, became Rav's disciple.

As is evident from the Gemara, Rav Kahana ran afoul of the Persian government and was forced into exile in Eretz Yisrael, where he lived for a certain period, during which he studied Torah from the Sages there. Rabbi Shimon ben Lakish praised him, saying: A lion ascended from Baby-Ionia. The rest of the Sages of that generation agreed with that assessment, and in the Jerusalem Talmud his name is usually cited simply as Kahana. Although Rav Kahana later returned to BabyIonia, he apparently returned to Eretz Yisrael toward the end of his life.

Rav Kahana's greatness was acknowledged by subsequent generations and his statements were considered authoritative, to the extent that they were used to challenge amoraic opinions, as though they were tannaitic statements.

NOTES

He dislodged the man's neck – אימיטיה לקוצה Rav Kahana was justified in killing this individual because a Jew who serves as an informer against other Jews to the gentile authorities is deserving of death. This is due to the fact that in addition to causing monetary harm to individuals, he also endangers the safety of the entire Jewish community. Consequently, he has the halakhic status of one who pursues another with the intent to kill him. This is the *halakha* even when there is no longer a rabbinical court that has the authority to impose capital punishment. Historically, this extralegal capital punishment was put into practice in many Jewish communities over the course of the generations.

Accept upon yourself that you will not raise any difficulties – יַבָּיל עָרָך דָלָא הָקשִי The Maharsha explains that this was meant as a form of penance for the fact that Rav Kahana took action based on his own halakhic ruling without consulting his teacher, Rav, who was present. As a result, Rav told him not to state his own opinions to Rabbi Yohanan even when they would not relate to practical action. Alternatively, the *lyyun Ya'akov* explains that the Sages in Eretz Yisrael were more polite than the Sages in Babylonia and did not challenge the statements of the lecturer to the same degree, and Rav wanted Rav Kahana to learn the etiquette of the Sages of Eretz Yisrael.

HALAKHA

He dislodged the man's neck – אָשָׁמָיה לְקוֹעָה. Although court-imposed capital punishment is no longer administered, it is nevertheless permitted to kill an informer. This applies to one who is warned not to become an informer, and who brazenly announces that he will do so. This also applies regardless of whether the informer reveals information endangering the lives of others, or merely endangering their property. Some say that if it is impossible to warn an informer in advance, he may nevertheless be killed (*Maggid Mishne*). The Mordekhai notes that if it is possible to restrain the informer by injuring him, it is prohibited to kill him (Rambam Sefer Nezikin, Hilkhot Hovel UMazik 8:10; Shulhan Arukh, Hoshen Mishpat 388:10).

LANGUAGE

Murder [meradin] – אָרָדין: Possibly from the Persian mardan, meaning die. Others suggest that it is a term referring to dueling. If so, the sense here is that Rav Kahana fled because he was challenged to a duel. הַהוּא גַּבְּרָא דַּהַוָה בָּעֵי אַחֲווּיֵי אַהִיבְּנָא דְּחַבְרֵיהּ, אֲתָא לְקַמֵּיה דְרַב, אֲמֵר לֵיה: לֶא תַּחֲוִי וְלָא תַּחֲוַי, אֲמֵר לֵיה: מַחֲוינָא וּמַחֲוֵינָא. יְתֵיב רַב כָּהֲנָא קַמֵּיה דְרַב, שַׁמְטֵיה לְקוֹעֵיה מִינֵיה.

קָרֵי רַב אִילָּוֵיה: ״ִבְּנַוְךָ אָלְפּוּ שָׁרְבוּ בְּרֹאשׁ כָּל חוּצוֹת כְּתוֹא מִרְמָר״, מַה תּוֹא זֶה בֵּיוָן שֶׁנָפַל בַּמְרְמָר אֵין מְרַחֲמִין עָלָיו, אַף מָמוֹן שֶׁל יִשְׁרָאֵל בֵּיוָן שֶׁנָפַל בְּיַד גוֹים אֵין מִרַחֲמִין עָלֵיו.

אֲמַר לֵיה רַב: בָּהַנָא, עַד הָאִידָנָא הָווּ פַּרְסָאֵי דְּלָא קָפְדִי אַשְׁפִיכוּת דָמִים, וְהָשְׁתָּא אִיבָּא זֵווָגָאַי דְקַפְדוּ אַשְׁפִיכוּת דָּמִים וְאָמְיִי ״מְרָדין מְרָדין״, קום פַק לְאַרְעָא דְיִשְׁרָאֵל, וְקַבֵּיל עֵלָך דְלָא וּתַּןְשֵׁי לְרֵבִי יוֹתָנָן שְׁבַע שְׁנִין.

אָזֵיל אַשְׁפַחֵיה לְרֵישׁ לָקִישׁ דְיָתֵיב וְקָא מְסַיֵּים מְתִידְהָא דְיוֹמָא לְרַצָּנָן, אֲמַר לְהוּ: בִישׁ לְקִישׁ הֵיכָּא? אֲמַרוּ לֵיה: אַמַּאי? אֲמַר לְהוּ: הַאי קוּשְׁיָא וְהַאי קוּשְׁיָא, וְהַאי פִּירוּקָא וְהַאי פִירוּקָא. אֲמַרו לֵיה לְרֵישׁ לָקִישׁ. אֲזַל בִישׁ לָקִישׁ אֲמַר לֵיה לְרֵבִי יוֹחָנָן: אֲרִי עָלָה מִבָּבֶל, לְעַיֵּין מֶר בְּמִתִיבְהֵא דְּלָמֶחָר.

ַלְמָחָר אוֹתְבוּה בְּדָרָא קַמָּא קַמֵּיה דְרַבִּי יוֹחָנָן, אֲמַר שְׁמַעְתָּתָא וְלָא אַקְשֵׁי, שְׁמַעְתָּתָא וְלָא אַקְשֵׁי, אַנְחַתֵּיה אֲחוֹנֵי שְׁבַע דְּנֵי עַד דְאוֹתְבֵיה בְּדָרָא בַּתְרָא. אֲמַר לֵיה רַבִּי יוֹחָנָן לְרַבִּי שְׁמְעוֹן בֶּן לָקִיש: אֵרִי שֶׁאַמַרְתָ נַעֲשָׁה שוּעָל! The Gemara relates another incident: There was a **certain man who desired to show another** individual's **straw** to the gentile authorities, who would seize it. **He came before Rav**, who **said to him: Do not show it and do not show** it, i.e., you are absolutely prohibited from showing it. The man **said to him: I will show** it **and I will show** it, i.e., I will certainly show it. **Rav Kahana^p was sitting before Rav**, and, hearing the man's disrespectful response, **he dislodged** the man's **neck**^{NH} **from him**, i.e., he broke his neck and killed him.

Seeing Rav Kahana's action, **Rav read** the following verse **about him:** "Your sons have fainted, they lie at the head of all the streets, as an antelope in a net" (Isaiah 51:20). Just as with regard to this antelope, once it falls into the net, the hunter does not have mercy upon it, so too with regard to the money of a Jew, once it falls into the hand of gentiles, they do not have mercy upon him, i.e., the Jew. Since gentiles who seek a Jew's money will kill him in order to seize the property, Rav Kahana acted appropriately when he broke the miscreant's neck, as he protected the Jew's property and, by extension, the Jew himself.

Rav then said to Rav Kahana: Kahana, until now there were Persian rulers who were not particular about bloodshed. But now there are Greeks⁸ who are particular about bloodshed, and they will say: Murder [meradin],^L murder, and they will press charges against you. Therefore, get up and ascend to Eretz Yisrael to study there under Rabbi Yoḥanan, and accept upon yourself that you will not raise any difficulties^N to the statements of Rabbi Yoḥanan for seven years.

Rav Kahana went to Eretz Yisrael and found Reish Lakish, who was sitting and reviewing Rabbi Yohanan's daily lecture in the academy for the Rabbis, i.e., the students in the academy. When he finished, Rav Kahana said to the students: Where is Reish Lakish? They said to him: Why do you wish to see him? Rav Kahana said to them: I have this difficulty and that difficulty with his review of Rabbi Yohanan's lecture, and this resolution and that resolution to the questions he raised. They told this to Reish Lakish. Reish Lakish then went and said to Rabbi Yohanan: A lion has ascended from Babylonia, and the Master ought to examine the discourse he will deliver in the academy tomorrow, as Rav Kahana may raise difficult questions about the material.

The next day, they seated Rav Kahana in the first row, in front of Rabbi Yohanan. Rabbi Yohanan stated a *halakha* and Rav Kahana did not raise a difficulty, in accordance with Rav's instruction. Rabbi Yohanan stated another *halakha* and again, Rav Kahana did not raise a difficulty. As a result, they placed Rav Kahana further back by one row. This occurred until he had been moved back seven rows, until he was seated in the last row. Rabbi Yohanan said to Rabbi Shimon ben Lakish: The lion you mentioned has become a fox, i.e., he is not knowledgeable.

BACKGROUND

Persians and Greeks - אָרָקָאָי ווְשָׁוּאָיָיָשָׁיָבָּי Some versions reverse the chronology, with Rav stating that the earlier rulers were Greeks and the contemporary rulers were Persians. Such versions are more accurate than the one printed in the Vilna Talmud (see *Tosafot*).

During Rav's lifetime, after many generations of the empire being ruled by the Parthians, the Persian Empire underwent a fundamental change, and the new Sassanid emperors from central Persia came to power. Although the Parthians were also Persian, they had been culturally more influenced by the Greeks, who had preceded them in the region of their empire, than the Sassanids were. Therefore, the Parthians are referred to here as Greeks. The Parthian style of rule was a form of feudalism in which the central government exerted loose control, allowing a high degree of autonomy both for provincial leaders, often called kings, and for different ethnic and religious groups. Aside from the collection of taxes, the central government intervened only minimally in the internal lives of the inhabitants, leaving each group free to govern itself.

This style of rule came to an abrupt end with the rise of the Sassanid Persians, whose central government, especially in the first years of its rule, was much stronger and tried to impose a unified system of law, and at times even religion, over the entire empire. Under Parthian rule, murder was a matter left for a particular ethnic or religious group, whereas under the Sassanids it was adjudicated by the state courts.

אֲמַר: יְהֵא רַעֲיָא דְּהָנֵי שְׁבַע דְּרֵי לֶהֶוּ חִילּוּף שְׁבַע שְׁנִין דַּאֲמַר לִי רַב. קָם אַפַּרְעֵיה, אֲמַר לֵיה: נְהָדֵר מָר בְּרֵישָׁא, אֲמַר שְׁמַעְהָתָא וְאֵקְשֵׁי, אוֹקְמֵיה בְּדָרָא קַמָּא, אֵמַר שְׁמַעְהָתָא וָאֵקְשֵׁי.

ַרָבִּי יּוֹחָנָן הֲוָה יְתֵיב אַשְּׁבַע בִּסְתַרְקָי, שַּׁלְפִי לֵיה חֲדָא בִּסְתַּרְקָא מִתּוּתֵיה, אֲמַר שְׁמַעְהְנָא וְאַקְשֵׁי לֵיה, עַד דְשַׁלְפֵי לֵיה שַּׁנְאָהוּ בִּסְתַרְקֵי מִתּוּתֵיה עַד דְיָתֵיב עַל אַרְעָא.רַבִּי יוֹחָנָן גַּבְרָא סָבָא הֲוָה וּמַסְרְחִי גְּבִינֵיה, אֲמַר לְהוּ: דְּלוּ לִי עֵינֵי וְאֶחְזְיֵיה, דְּלוּ לֵיה בִּמַכְחַלָּתָא דְכַסְפָּא,

חַזָּא דִּפְרָטֵיה שְׁפְוָותֵיה, סָבַר אֲחוּך קַמְחַיֵּיך בֵּיה, חֲלַש דַּעְתֵּיה וְנָח נַפְשֵׁיה. לְמָחָר אֲמַר לְהוּ רַבִּי יוֹחָנָן לְרַבָּנַן: חֲזֵיתוּ לְבַבְלָאָה הֵיכִי עָבֵיד? אֲמַרוּ לֵיה: דַּרְבֵּיה הָכִי. עַל לְגַבֵּי מְעָרְתָּא, חֵזֶא דַהֵוָה

Perek X Daf 117 Amud b

הָדְרָא לֵיה עַכְנָא. אֲמֵר לֵיה: עַכְנָא עַכְנָא, פְּתַח פּוּמֵיךְ וְיִפָּגֵס הָרַב אֵצֶל תַּלְמִיד, וְלָא פְּתַח. ״ִיּפָגֵס חָבֵר אֵצֶל חָבַר״, וְלָא פְּתַח. ״ִיּפָגֵס תַּלְמִיד אֵצֶל הָרַב״, פְתַח לֵיהּ, בְּעָא רַחֲמֵי וָאוֹקְמֵיה.

אֲמַר לֵיה: אִי הֲזָה יָדַעֲגָא דְדַרְבֵּיה דְּמָר הָכִי לָא חָלְשָׁא דַּעְהִי, הָשְׁהָא לֵיתֵי מָר בַּהֲדַן, אֲמַר לֵיה: אִי מָצֵית לְמִיבְעֵי רַחֲמֵי דְתוּ לָא שְׁבֵיבְנָא – אֲזֵילְנָא, וְאִי לָא – לָא אָזֵילְנָא, הוֹאִיל וְחָלֵין שַׁעְהָּא חָלֵיף.

תַּיְיבֵיה, אוֹקְמֵיה, שַּיְיבֵיה כָּל סְפֵיקָא דַּהֲזֶה לֵיה וּפָּשְׁטִינְהוּ נִיהֲלֵיה. הַיְינוּ דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: דִּילְכוֹן אֵמָרִי, דִּילְהוֹן הָיא. encircled by a serpent [*akhna*],¹ which had placed its tail in its mouth, completely encircling the cave and blocking the entrance. Rabbi Yoḥanan said to it: Serpent, serpent, open your mouth and allow the teacher to enter and be near the disciple, but the serpent did not open its mouth to allow him entry. He then said: Allow a colleague to enter and be near his colleague, but still the serpent did not open its mouth. Rabbi Yoḥanan said: Allow the disciple to enter and be near the teacher, referring to Rav Kahana as his own teacher. The snake then opened its mouth for him to allow him entry. Rabbi Yoḥanan requested divine mercy from God and raised Rav Kahana from the dead.

Rav Kahana said to himself: May it be God's will that these seven

rows I have been moved should replace the seven years that

Rav told me to wait before raising difficulties to the statements

of Rabbi Yohanan. He stood up on his feet and said to Rabbi

Yohanan: Let the Master go back to the beginning of the dis-

course and repeat what he said. Rabbi Yohanan stated a halakha

and Rav Kahana raised a difficulty. Therefore, they placed him

in the first row, and again, Rav Yohanan stated a halakha, and

Rabbi Yohanan was sitting upon seven cushions [bistarkei]¹ so

that he could be seen by all the students, and since he could not

answer Rav Kahana's questions, he removed one cushion from

under himself to demonstrate that he was lowering himself out of

respect for Rav Kahana. He then stated another halakha and Rav

Kahana raised another difficulty. This happened repeatedly until

Rabbi Yohanan removed all the cushions from underneath him-

self until he was sitting on the ground. Rabbi Yoḥanan was an old man and his eyebrows drooped over his eyes. He said to his students: Uncover my eyes for me and I will see Rav Kahana, so they uncovered his eyes for him with a silver eye brush.

Once his eyes were uncovered, Rabbi Yohanan saw that Rav

Kahana's lips were split^B and thought that Rav Kahana was smirk-

ing at him. As a result, Rabbi Yohanan was offended, and Rav

Kahana died as punishment for the fact that he offended Rabbi

Yohanan. The next day, Rabbi Yohanan said to the Rabbis, his

students: Did you see how that Babylonian, Rav Kahana, behaved in such a disrespectful manner? They said to him: His usual manner of appearance is such, and he was not mocking you. Hearing this, Rabbi Yohanan went up to Rav Kahana's burial cave and saw

he raised a difficulty.

that it was

Rabbi Yoḥanan said to Rav Kahana: Had I known that this was the Master's manner of appearance, I would not have been offended. Now let the Master come with me to the study hall. Rav Kahana said to him: If you are able to request divine mercy so that I will not die again,^N I will go with you, and if not, I will not go with you. The Gemara comments: Since the time decreed for his death had passed, it had passed.^N

Rabbi Yohanan then completely **awakened him** and **stood him up**. Thereafter, **he asked him** about **every uncertainty that he had, and** Rav Kahana **resolved** each of **them for him. And this is** the background to **that which Rabbi Yohanan says** to his students on several occasions: What **I said was yours is** in fact **theirs**, i.e., I thought that the Torah scholars in Eretz Yisrael were the most advanced, but in fact the scholars of Babylonia are the most advanced, as evidenced by Rav Kahana's knowledge.

LANGUAGE

Cushions [bistarkei] – בְּמַתְרָק: This word apparently derives from the Middle Iranian bistarak, meaning bedding or cover.

BACKGROUND

His lips were split – אָרְשָׁוְתֵּיה שָׁוְחֵהָי Some people are born with this defect, and others develop it as the result of an injury. This defect is characterized by the corners of the mouth being split, causing the mouth to appear to be much wider than the mouth of an average person. Consequently, the individual always appears to be smiling.

LANGUAGE

Serpent [*akhna*] – יַעָּרְנָא: This is an Aramaic form of the Greek έχις, *ekhis*, meaning viper or snake.

NOTES

That I will not die again – דָּהָנּ לְּא שֶׁכִּהְבָא דָרָא זָין: The simple meaning of this statement is that Rav Kahana said he would agree to be revived only if Rabbi Yoḥanan could guarantee him eternal life. Rashi disputes this interpretation and explains that Rav Kahana asked Rabbi Yoḥanan to guarantee that he would not become angry with him again; otherwise he would not return to Rabbi Yoḥanan's study hall.

Since the time decreed for his death had passed, it had passed – אָאָלי וְהָלֵיף שָׁיַהָא הָלוי This means that since the time for his death as a result of having insulted Rabbi Yoḥanan had passed, Rav Kahana would live a long life. Alternatively, Rashi explains this as a continuation of Rav Kahana's statement, meaning that if Rabbi Yoḥanan could not guarantee that he would not take offense from Rav Kahana again, Rav Kahana would not attend his study hall, as, since the time of his death would pass once, i.e., it would be miraculously reversed, he would not endanger himself again.